

ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის კიბოს გლობალური გავრცელების თავისებურებები, 2015¹

გამოყენებული შემოკლებები:

ASIR - Age-Standardized Incidence Rate - ასაკ-სტანდარტიზებული ავადობის მაჩვენებელი

ASDR - Age-Standardized Death Rate ასაკ-სტანდარტიზებული საკვდილიანობის მაჩვენებელი

YLL – Years of Life Lost - სიცოცხლის დაკარგული წლები

YLD – Years Lived with Disability - შრომის უუნაროდ გატარებული წლები

DALY – Disability Adjusted Life Lost - შრომის უუნარობით დაკარგული წლები

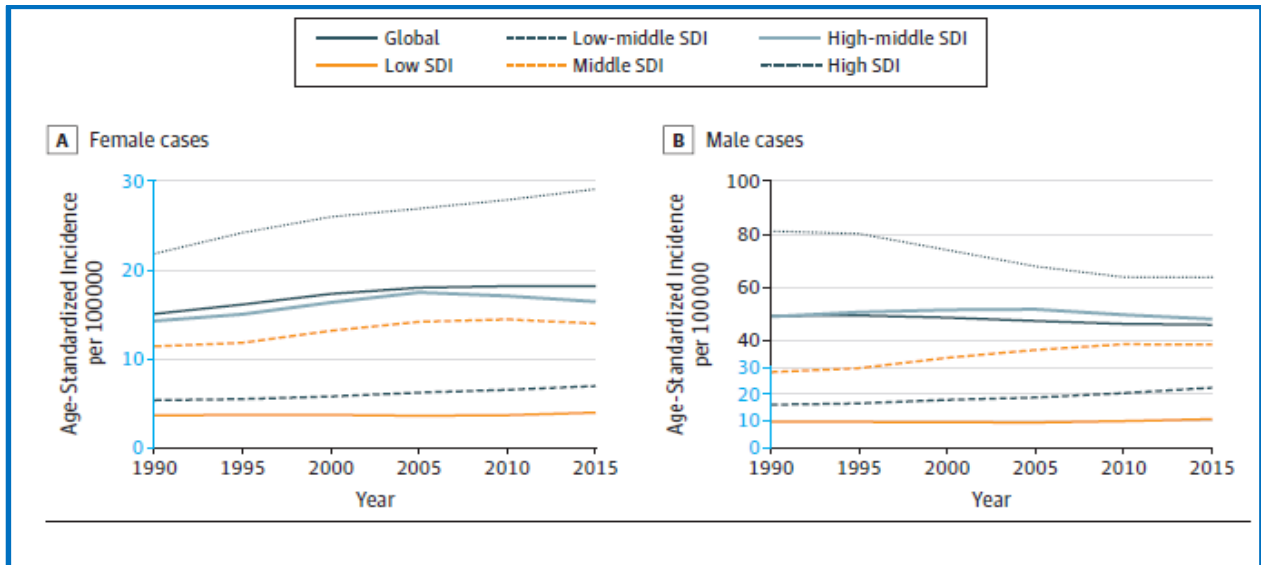
სდი – Socio-Demographic Index (SDI) - სოციალ-დემოგრაფიული ინდექსი (სდი კომბინირებული ინდიკატორია და გამოთვლილია ერთ სულ მოსახლეზე შემოსავლის, განათლების დონისა და შვილების რაოდენობის მიხედვით).

2015 წელს ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის (ტბფ) კიბოს ახალ შემთხვევათა რიცხვმა ორ მილიონს, ხოლო სიკვდილიანობამ 1.7 მილიონს მიაღწია. დაავადებამ 36.4 მილიონი DALY გამოიწვია, რომლის 99% YLL-ზე და 1% YLD-ზე მოდიოდა. ტბფ კიბოს განვითარების შანსი მაღალია მამაკაცებში: 79 წლამდე ასაკში ყოველი 18 მამაკაციდან ერთს, ხოლო ყოველი 45 ქალიდან ერთს ქონდა ტბფ კიბოს განვითარების რისკი. საერთო ჯამში, ონკოლოგიურ დაავადებათა შორის ტბფ კიბო ავადობის აბსოლუტური რიცხვის მიხედვით მეორე ადგილზე იყო, როგორც გლობალურად, ასევე საშუალო და დაბალი-საშუალო სდი-ის ქვეყნებში; მას წამყვანი ადგილი ეჭირა მაღალი-საშუალო და მეოთხე ადგილი - მაღალი სდი-ის ქვეყნებში, ხოლო დაბალი სდი-ის ქვეყნებში მეათე ადგილზე იყო.

2005-2015 წლებში ტბფ კიბოს ახალი შემთხვევები 29%-ით გაიზარდა: მატების 13% გაპირობებული იყო პოპულაციის ზრდით, ხოლო 18% - დაბერებით. ამასთან, ავადობის ასაკ-სტანდარტიზებული მაჩვენებელი 2%-ით შემცირებდა, რამაც საბოლოოდ 29%-იანი მატება გამოიწვია ნაცვლად 31%-ისა. აღსანიშნავია, რომ 1990-2015 წლებში გლობალურად ასაკ-სტანდარტიზებული ინციდენტობა მცირედ შემცირდა მამაკაცთა შორის, ქალთა შორის კი გაიზარდა (სურათი 1).

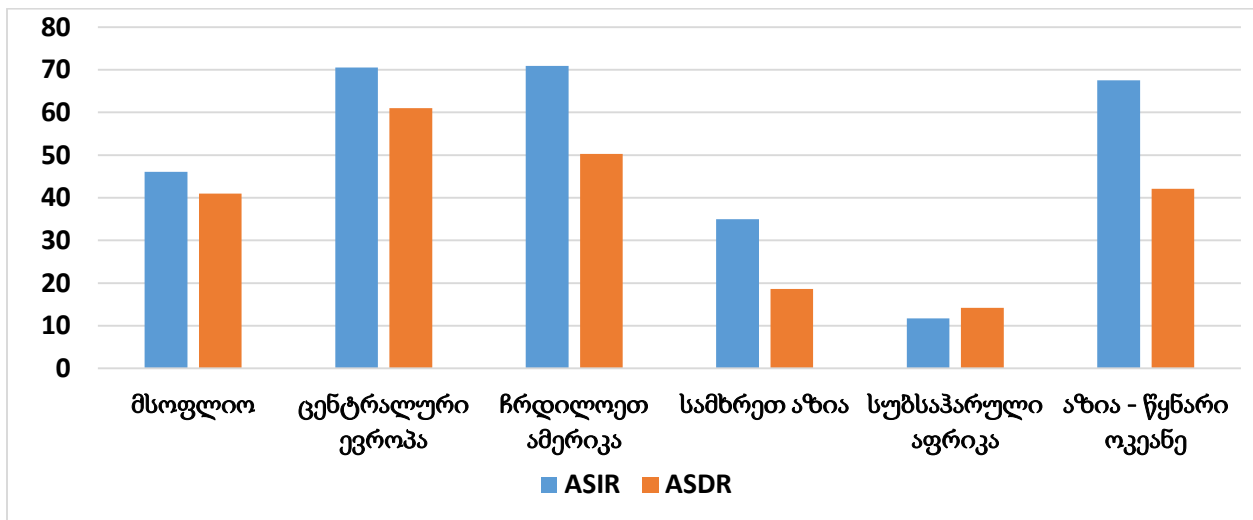
სურათი 1. ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის კიბოს ასაკ-სტანდარტიზებული ავადობა 100000 მოსახლეზე მსოფლიოში, 1990-2015

¹ Global, Regional, and National Cancer Incidence, Mortality, YLL, YLD, and DALI for 32 Cancer Groups, 1990 to 2015. A systematic Analysis for the GBD Study. *JAMA Oncol.* 2017; 3 (4):524-548

კიბოთი გამოწვეული სიკვდილიანობის მიხედვით ტბფ კიბო პირველ ადგილზე იყო ნებისმიერი სოციალ-დემოგრაფიული ინდექსის მქონე ქვეყანაში, გარდა დაბალი სდი-ისა, სადაც მეშვიდე ადგილი ეჭირა.

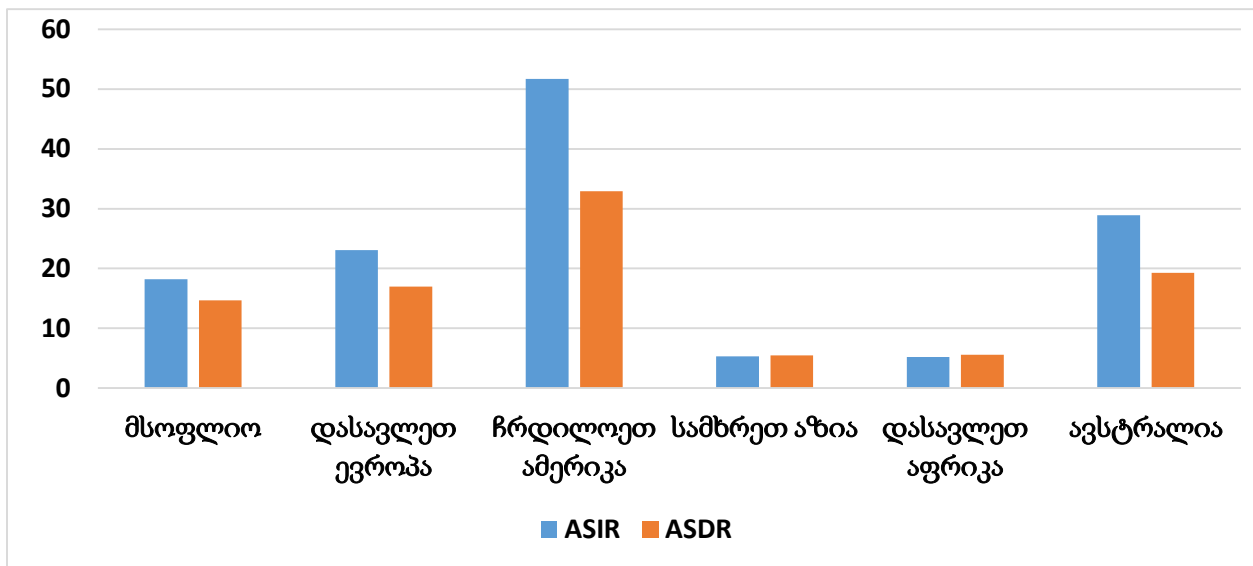
სურათი 2. ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის კიბოს ასაკ-სტანდარტიზებული ავადობისა და სიკვდილიანობის მაჩვენებლები მსოფლიოში და რეგიონების მიხედვით მამაკაცებში, 2015

2015 წელს მამაკაცებში ფილტვის კიბოს ASIR და ASDR მაჩვენებლები ყველაზე დაბალი ცენტრალურ სუბსაჰარულ აფრიკაში, ხოლო ყველაზე მაღალი ჩრდილოეთ ამერიკასა და ცენტრალურ ევროპაში იყო (სურათი 2).

2015 წელს ქალებში ფილტვის კიბოს ASIR და ASDR მაჩვენებლები ყველაზე დაბალი დასავლეთ სუბსაჰარულ აფრიკასა და სამხრეთ აზიაში, ყველაზე მაღალი ჩრდილოეთ ამერიკაში იყო (სურათი 3).

სურათი 3. ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის კიბოს ასაკ-სტანდარტიზებული ავადობისა და საკვდილიანობის მაჩვენებლები მსოფლიოში და რეგიონების მიხედვით ქალებში, 2015

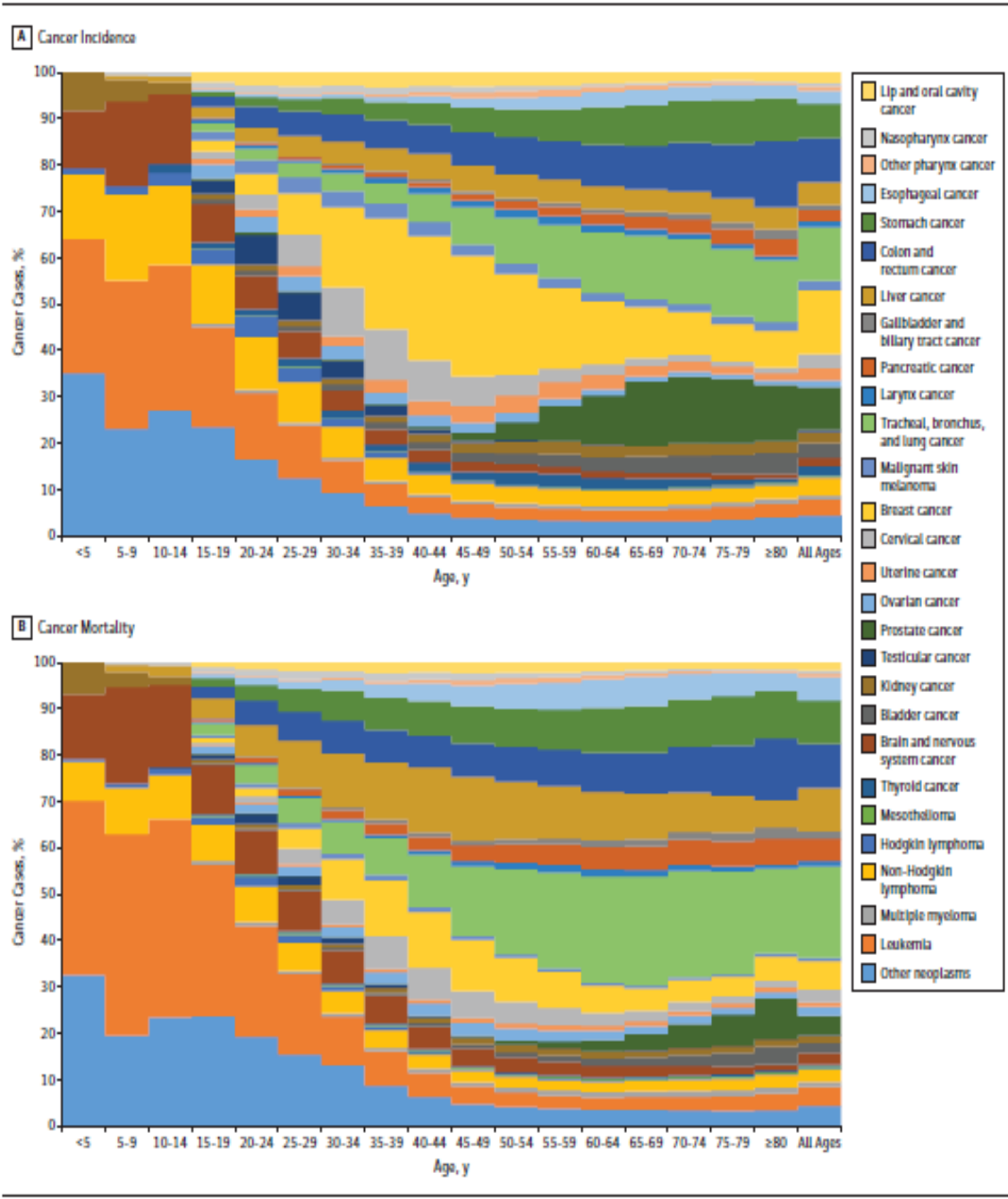
მსოფლიოს 38 ქვეყანაში ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის კიბოთი ავადობა მამაკაცებში ონკოლოგიურ დაავადებათა შორის პირველ ადგილზე იყო, ხოლო კიბოთი გამოწვეული სიკვდილიანობის წამყვანი მიზეზი - 113 ქვეყანაში. ქალთა შორის კი, კიბოთი გამოწვეული სიკვდილიანობის ყველაზე გავრცელებული მიზეზი 20-მდე ქვეყანაში იყო.

2005-2015 წლებში ტბფ კიბო სტაბილურად პირველ ადგილზეა კიბოთი გამოწვეული YLL-ის მიხედვით (სურათი 4).

სურათი 4. სხვადასხვა ლოკალიზაციის კიბოს რიგიდობა სიცოცხლის დაკარგული წლების (YLL) აბსოლუტური რიცხვის მიხედვით მსოფლიოში, ორივე სქესი

2005		2015		Change in A-YLLs, % (95% CI)	Change in AS-YLL Rate,% (95% CI)
Rank	Cancer	Cancer	Rank		
1	Tracheal, bronchus, and lung cancer	Tracheal, bronchus, and lung cancer	1	14.3 (10.8 to 18.9)	-11.5 (-14.2 to -8.0)
2	Liver cancer	Liver cancer	2	4.6 (-1.6 to 15.4)	-16.9 (-21.6 to -8.8)
3	Stomach cancer	Stomach cancer	3	-6.9 (-10.2 to -3.7)	-27.3 (-29.8 to -24.7)
4	Colon and rectum cancer	Colon and rectum cancer	4	17.4 (14.8 to 20.2)	-8.9 (-10.8 to -6.8)
5	Breast cancer	Breast cancer	5	17.2 (9.3 to 24.3)	-7.5 (-13.5 to -2.2)
6	Leukemia	Leukemia	6	6.2 (2.5 to 9.9)	-8.0 (-11.1 to -4.9)
7	Esophageal cancer	Esophageal cancer	7	-7.8 (-12.7 to -2.3)	-28.7 (-32.5 to -24.5)
8	Brain and nervous system cancer	Pancreatic cancer	8	26.1 (23.2 to 29.0)	-2.8 (-4.9 to -0.6)
9	Cervical cancer	Brain and nervous system cancer	9	13.0 (4.8 to 20.8)	-5.3 (-11.8 to 1.1)
10	Pancreatic cancer	Cervical cancer	10	2.3 (-4.4 to 10.8)	-18.6 (-24.0 to -12.0)
11	Non-Hodgkin lymphoma	Non-Hodgkin lymphoma	11	22.7 (10.3 to 30.4)	0.3 (-9.4 to 6.0)
12	Acute lymphoid leukemia	Prostate cancer	12	25.9 (22.0 to 29.9)	-4.2 (-7.1 to -1.3)
13	Acute myeloid leukemia	Acute lymphoid leukemia	13	3.8 (-2.1 to 9.6)	-6.4 (-11.5 to -1.3)
14	Prostate cancer	Acute myeloid leukemia	14	13.1 (7.8 to 18.0)	-3.1 (-7.4 to 0.9)
15	Ovarian cancer	Ovarian cancer	15	18.0 (13.1 to 22.9)	-7.5 (-11.3 to -3.9)
16	Lip and oral cavity cancer	Lip and oral cavity cancer	16	27.5 (23.4 to 32.2)	-0.2 (-3.5 to 3.4)
17	Bladder cancer	Kidney cancer	17	24.6 (19.7 to 29.0)	-1.5 (-4.9 to 2.0)
18	Kidney cancer	Bladder cancer	18	17.9 (14.3 to 21.6)	-9.6 (-12.3 to -6.8)
19	Gallbladder and biliary tract cancer	Gallbladder and biliary tract cancer	19	6.7 (2.1 to 11.4)	-17.6 (-21.2 to -13.9)
20	Larynx cancer	Larynx cancer	20	9.6 (6.3 to 13.2)	-15.1 (-17.6 to -12.3)
21	Uterine cancer	Multiple myeloma	21	27.9 (22.8 to 32.5)	-1.0 (-4.8 to 2.3)
22	Nasopharynx cancer	Uterine cancer	22	4.5 (-2.2 to 12.6)	-18.8 (-24.0 to -12.6)
23	Multiple myeloma	Nasopharynx cancer	23	5.5 (-2.5 to 12.0)	14.6 (-20.9 to -9.4)
24	Other pharynx cancer	Other pharynx cancer	24	20.4 (14.7 to 25.9)	-6.7 (-11.0 to -2.4)
25	Malignant skin melanoma	Malignant skin melanoma	25	19.1 (12.6 to 23.9)	-5.0 (-10.1 to -1.2)
26	Chronic lymphoid leukemia	Chronic lymphoid leukemia	26	5.5 (-0.1 to 11.1)	-15.4 (-19.7 to -11.1)
27	Chronic myeloid leukemia	Chronic myeloid leukemia	27	-9.4 (-13.3 to -4.9)	-25.4 (-28.5 to -21.9)
28	Hodgkin lymphoma	Hodgkin lymphoma	28	-12.1 (-16.2 to -7.9)	-25.7 (-29.3 to -22.1)
29	Thyroid cancer	Mesothelioma	29	28.6 (24.1 to 33.2)	1.9 (-1.6 to 5.3)
30	Mesothelioma	Thyroid cancer	30	18.7 (8.3 to 24.8)	-7.1 (-15.0 to -2.3)
31	Testicular cancer	Testicular cancer	31	5.0 (-1.9 to 11.19)	-8.6 (-14.7 to -3.4)

სურათი 5. სხვადასხვა ლოკალიზაციის კიბოს ასაკ-სპეციფიკური კონტრიბუცია კიბოს საერთო ავადობასა და სიკვდილიანობაში მსოფლიოში, ორივე სქესი, 2015

სურათი 5 უჩვენებს კიბოს საერთო ავადობასა და სიკვდილიანობაში თითოეული ლოკალიზაციის კიბოს კონტრიბუციას ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით 2015 წელს. 14 წლამდე ასაკში ონკოლოგიური დაავადებებით ავადობასა და სიკვდილიანობაში წამყვანი იყო ლეიკემია, არაჰოჯკინის ლიმფომა, ტვინისა და ნერვული სისტემის კიბო.

15-39 წლის ასაკში, მოზარდებსა და მოზრდილებში ყველაზე გავრცელებული ონკოლოგიური დაავადებაა საშვილოსნოს ყელის კიბო სხვა ნეოპლაზმებთან ერთად. ამ ასაკობრივ ჯგუფებში კიბოთი გამოწვეული სიკვდილიანობის ძირითადი მიზეზი იყო ლეიკემია, სხვა ნეოპლაზმები, ღვიძლის კიბო. 39 წელს გადაცილებული მოსახლეობისთვის ტრაქეის, ბრონქებისა და ფილტვის კიბო ყველაზე გავრცელებული ონკოლოგიური დაავადებაა ძუძუს, პროსტატისა და კოლორექტალურ კიბოსთან ერთად (სურათი 5), და ასევე, კიბოთი სიკვდილიანობის ძირითადი გამომწვევი მიზეზი კუჭის და კოლორექტალური კიბოსთან ერთად.